Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 512030

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	16 juni 1999
Kadaster deel/nr	82844/37

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Oldenzaal	Oldenzaal	Overijssel

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Oldenzaal	D			2027

*Omschrijving***

Inleiding

De rooms-katholieke neo-gotische basilicale kruisKERK, H. Antonius van Padua, is ontworpen door architect K.L. Croonen in opdracht van het kerkbestuur van de Plechelmusparochie. In 1912 werd de kerk voltooid, het interieur werd in een aantal fasen daarna, met behulp van giften, voorzien van een rijk en uitgebreid decoratieprogramma. Allereerst werden in 1912 het beeld van de H.Antonius en de altaartombe in de St. Antoniuskapel van beeldhouwer P.J. Maas geplaatst. Vervolgens ook nog in 1912 het beeld van Joseph in diens kapel. Ook het beeld van het H.Hart is van de hand van Maas. In 1913 kreeg het missiekruis achterin de kerk een plaats, maar pas in 1921 werd het hoogaltaar door Maas voltooid. In 1917 en 1918 werden de glas-in-lood ramen in het koor geplaatst. Deze ramen en de twee ramen boven de zijkapellen moesten een geheel vormen en "het Offer van het nieuwe Verbond in vervulling en voorafbeelding" uitdrukken. De ramen in de St. Antoniuskapel (1923), in de St. Josephkapel (1924) en in de H. Hart kapel werden ontworpen door kunstschilder G. Van Geffen uit Nijmegen. Van Geffen maakte eveneens de muurschilderingen in de St. Antoniuskapel en de H. Hartkapel en de schildering achterin het schip (1924), waarop de kerk staat afgebeeld. De wandkleden in de zijkapellen en het koor zijn van atelier H. Funnekotter (Rotterdam), het granieten doopvont met een koperen gotische deksel van atelier Brom (Utrecht) en de smeedijzeren kaarsenstandaards in de Antonius- en Mariakapel van kunstsmid Fr. van Harten.

In het transept is een aantal schilderingen bijgewerkt. Voor het oorspronkelijke altaar, in de viering, is een verhoging gebouwd, waarop het huidige altaar staat. De aangebouwde pastorie is voor de bescherming van ondergeschikt belang.

Omschrijving

De driebeukige kruisbasiliek is, boven een trasraam van donkere baksteen, in rode baksteen opgetrokken onder een met leien gedekt schilddak. In de dakschilden kleine dakkapellen met overstekende wolfeinden en pironnen, eveneens gedekt met leien. Op de nokken staan kruisbloemen van zandsteen. Links tegen de voorgevel een octogonale kerktoren onder een met leien gedekte spits, rechts een zeszijdig kapelletje. Achter de toren en kapel twee ingangen onder dwars geplaatste zadeldaken. De zijbeuken - in het verlengde hiervan - worden afgedekt door lessenaardaken. Uit de zijbeuken komen steunberen met luchtbogen omhoog. In de oksels van het transept en het koor bevinden zich aan beide zijden aanbouwen en tegen de noordelijke gevel van het transept een smalle aanbouw. Deze uitbouwen worden afgedekt door een afgeknot schilddak. Een zevenzijdige absis sluit de basiliek aan de oostzijde af. Alle muuropeningen in de kerk worden beëindigd door een spitsboog, de vensters zijn voorzien van glas-in-lood.

In de toren zijn vensters en galmgaten geplaatst. In de voorgevel bevinden zich onder een puntgevel twee dubbele houten deuren met smeedijzeren gehengen onder bovenlichten met spitsboogtraceringen. Onder een zandstenen baldakijn staat tussen de deuren een beeld van de heilige Antonius.

Boven de deuren bevinden zich twee grote vensterpartijen, met daarboven een blind roosvenster en op de top een zandstenen kruis. In de kapel rechts zijn vensters geplaatst. De ingangen in de zijgevels bestaan uit één deur gedetailleerd als in de hoofdingang, met in de top het blinde roosvenster. De traveeën zijn ingedeeld door telkens twee kleine vensters in de zijbeuken en in het schip drie smalle vensters binnen een spitsboog spaarveld. De eindgevels van de transepten zijn voorzien van een grote vensterpartij. In iedere travee van de absis een venster. Ook aan de achterkant steunberen.

In het interieur zijn de kolommen in schoon en vaak getand metselwerk uitgevoerd. De kruisribgewelven en de muren zijn gepleisterd en beschilderd. In de viering een stergewelf. Het interieur van de kerk is nog grotendeels oorspronkelijk. Onder meer zijn bewaard gebleven: De tegelvloer met mozaieken, het bankenplan en de banken, het hoofdaltaar en de natuurstenen communiebanken, de beelden, het orgel (instrument niet beschermd) in eikenhouten kas, de neo-gotische biechtstoelen, het glas-in-lood en de bijzonder rijke muur- en gewelfschilderingen in de gehele basiliek.

Waardering

De kerk is van algemeen cultuur-, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig belang:

- als exponent van de bouwexplosie van katholieke kerken en pastoriën na het herstel van de Bisschoppelijke hiërarchie in 1853, die vooral in Twente decennia lang merkbaar was

- vanwege de gaafheid en de hoge kwaliteit van het interieur

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Spoorstraat.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Religieuze gebouwen	Kerk en kerkonderdeel	Kerk